

Satranç

A y b a r K a r a ç a y

GM EVGENI VASIUKOV

Dergimiz yayına hazırlandığı sırada, Ocak 1998'den bu yana Milli Takımlar başantrenörlüğünü üstlenen büyükusta Evgeni Vasiukov'u uğurlamak üzereydik. Satranç tarihinin en çok iz bırakan üstadlarından biri ülkemizde bulunduğu süre içinde bizi de derinden etkiledi. 1933 Moskova doğumlu olan Vasiukov, satranççı geç denebilecek bir yaşta 15'inde öğrendi. Ama 50'yi aşkın ülkede katıldığı uluslararası müsabakalarda sayısız başarılarına imza attı. Birkaçını saymak gerekirse: öğrenciler arası dünya şampiyonlukları (1955 Lion ve 56 Upsala), CSKA takımında Avrupa Şampiyonlukları (3 kez), Sovyet Halkları Sportakiada şampiyonlukları (1959, 67, 83), SSCB ferdi şampiyonasında bronz madalya (1967 Harkov), Moskova şampiyonlukları (1955, 58, 60, 62, 72, 78), Moskova ve CSKA takımlarında

sayısız ülke şampiyonlukları, gayri resmi Sovyet Yıldırım Şampiyonası sayılan "Akşam Moskova'sı Gazetesi" blitz şampiyonlukları (8 kez), 60 yaş üstü senyörler dünya şampiyonluğu (1995 Li-ebenzel)... Tüm bunların yanında tecrübeli bir antrenör, teorisyen, gazeteci-yazar ve dünyada satrançta söz sahibi çevrelerle yakın ilişkileri bulunan bir organizatör. Dünya Şampiyonlarından Anatoly Karpov'u ortaya çıkaran ve Sovyetler Birliği adına Dünya Gençler Şampiyonası'na katılmasına ön ayak olan Vasiukov, Karpov, Korchnoi, Bronstein, Geller, Taimanov gibi oyuncuların antrenörlüğünü de yapmıştır. 1996 yılında Uluslararası Satranç Yazarları Birliği tarafından "Oscar"la ödüllendirilen Vasiukov, 1989-92 yılları arasında SSCB Satranç Federasyonu Başkanlığı görevini yürütmüştür.

Tiviakov,S - Vasiukov,E [C65]

Rusya Şampiyonası, Elista 1996

1.e4 e5 2.Af3 Ac6 3.Fb5 Af6 4.Ve2 Fe7 5.0-0 d6 6.d4 exd4 7.Axd4 Fd7 8.Fxc6 [8.Axc6 Wedberg 8...bxc6 9.Fa4 (9.Fd3 0-0 10.Ad2 Ke8 11.Af3 Ff8= 1/2 Richter, W-Leibbrand, U/Mannheim MB 1990 (21)) 9...0-0 10.Ac3 Ke8 11.Ff4 Ff8 12.Kad1 Kb8 13.Fb3 Fe6 14.Va6 Kb6 15.Va4 Sideifzade] 8...bxc6 9.Kd1!N [9.e5 dxe5 10.Vxe5 0-0; 9.Ac3 0-0 10.b3 Ke8 11.Fb2 d5!? 12.e5 Ff8 13.f4 c5 14.Af3 d4 15.Ae4 Ad5 16.Fc1 Kb8 17.Ke1 Kb6 18.Fd2 Va8 19.Ag3 Kg6 20.Vd3 a6 21.f5 Kg4 22.a4 Fc6 Galdunts,S-Kuzmin,G/Moscow 4/1991/] 9...0-0 10.Ac3 [10.e5! A) 10...dxe5 11.Axc6 Ve8 A1) 12.Axe5 Fd6 13.Ke1 (13.Ff4 Fg4 14.f3 Ah5) 13...Fxe5 14.Vxe5 Vxe5 15.Kxe5 Kfe8 16.Ff4 Ad5 17.Fg3 Kxe5 18.Fxe5 Ke8 19.f4 f6 20.Ac3 Axc3 21.Fxc3 Ke2=; A2) 12.Axe7+!? 12...Vxe7 13.b3 (13.Ff4!); B) 10...Ae8 11.e6 fxe6 12.Axe6 Fxe6 13.Vxe6+ Şh8 14.Ac3] 10...Ke8 11.Vd3 Vb8!= 12.b3 Vb4 [12...Vb7!]? 13.Fb2 Ff8 14.Ade2 Kab8 [14...Axe4?? 15.a3+] 15.Ag3 Fg4!? 16.f3 Fc8 17.Ace2 Ad7 18.Ve3 [18.Af5 Ae5 fikir Ff5] 18...Vb6 19.Fd4 [19.Vxb6!? Wedberg 19...axb6 20.Ad4 Fb7 21.a4] 19...c5 20.Fc3 Ae5 21.Şh1 f6 [21...g6!? fikir 22.Af4 Fh6!] 22.Af4 c6 23.Vd2 Vc7 24.Af5?! [24.Ke1 Vf7 25.Kad1=] 24...d5 [24...Fxf5? 25.exf5f fikir Ae6] 25.Ag3 d4 26.Fa5 [26.Fb2 Ac4!] 26...Vf7 27.c3 [27.Ad3 c4] 27...Kb5 XFa5 28.cxd4? [28.c4 Kb7 29.Vc2 g5!]? 28...cxd4 29.a4 [29.b4?! c5! fikir 30.bxc5 Ac4; 29.Ve1 c5] 29...Kxb3 30.Vxd4 Ac4 31.Fe1 Ae3 32.Kdc1 c5 33.Vd2 Fa6 34.Ff2 Ac4 35.Ve1 g6! fikir Fh6 36.Ad5 f5 37.Vf1 [37.Vg1 Fg7 38.Ka2 (38.Kab1 Kxb1 39.Kxb1 fxe4 40.fxe4 Ad2) 38...fxe4 39.fxe4 Ad6!; 37.Vd1 Kb2; 37.Kab1!? Ka3!? (37...Kxb1 38.Kxb1 Fb7 39.Af6+)] 37...fxe4 [37...Fg7 A) 38.Kab1 Kxb1 39.Kxb1 Ad2+; B) 38.Kxc4 fxe4! (38...Fxa1 39.Vxa1 Fxc4 40.Af6+ Şf8 41.Fxc5+ Ke7 42.exf5! fikir Ah7, Ad7) 39.Kd1 (39.fxe4 Fxc4 40.Vxc4 Fxa1 41.Vxb3 Vxf2+) 39...exf3+; C) 38.Ka2! 38...fxe4 39.fxe4] 38.Axe4 [38.fxe4 Kb2] 38...Fg7 39.Axc5 (bkz. diyagram) 39...Kxf3!! [39...Fxa1 40.Axb3 Fb2 41.Ke1! (41.Kd1 Ae3!) 41...Kxe1 42.Vxe1 Vxd5 43.Ac5 (43.Ve8+!? Şg7 44.Ac5 Vd1+ 45.Fg1) 43...Vc6 44.Axa6

Vxa6 45.Ve8+ Şg7 46.Ve7+=] 40.gxf3 [40.Axa6!? Ad2! (40...Kxf2 41.Vxc4 Fxa1 42.Kxa1 Ke4 43.Vc8+ Ke8 44.Vc4=) A) 41.Vb5 Kxf2 42.Ke1 (42.Ka2 Kxg2! 43.Kc7 Kg1+! 44.Şxg1 Fd4+++) 42...Kf8!, fikir Fa1, Kg2!; B) 41.Vg1 41...Kxf2 42.Kc7! Fxa1! (42...Vxd5 43.Kxg7+ Şxg7 44.Vxf2=) 43.Kxf7 Kxf7 44.Vxa1 (44.Aac7 Fd4!) 44...Ke5!! 45.Af4! Kxf4 46.Va2+ Şg7 47.h3 Ke2] 40...Ae3 41.Vh3 [41.Vxa6? Vxf3++ (41...Vxf3+ Wedberg 42.Şg1 Vg2#); 41.Axe3? Fxf1+] 41...Fc8! 42.Vg3 Fe5 43.Ae4!? [43.f4 Vxd5+ 44.Şg1 Fxf4+; 43.Axe3 Fxg3 44.hxg3 Vxf3+ 45.Şg1 Kxe3 46.Fxe3 Vxg3+++; 43.Af4 Fxf4 44.Vg1 Fh3!+)] 43...Axd5?! [43...Ffg3! 44.Adf6+ (44.Aef6+ Şh8 45.Fxe3 Fe5 46.Axe8 Vxf3+ 47.Şg1 Fh3 48.Ka2 Vxd5) 44...Şh8 A) 45.Fxg3 Kxe4! (45...Fb7 Petursson 46.Kc7 Ke7 47.Fe5) 46.Kxc8+ Şg7 47.fxe4 Vxf6+; B) 45.hxg3 45...Kxe4! (45...Fb7 46.Fxe3 Fxe4 47.Fd4 Fxf3+ 48.Şg1 Kd8 49.Kc8 Kxc8 50.Ag4+ Vg7) 46.Kxc8+ Şg7 47.fxe4 Vxf6 48.Kc7+ Şg8 49.Fxe3 Vxa1+ 50.Şg2 a6+ fikir Va4] 44.Kxc8! [44.Vg2 A) 44...Fxa1 Wedberg 45.Ad6 Vf4 46.Kxc8 Kxc8 47.Axc8 Vxa4 48.Fxa7 (48.Axa7 Vd1+ 49.Fg1 Fd4+) 48...Vd1+ 49.Fg1 Fd4 50.Ad6 Af6 51.Ab7 Fxg1 52.Vxg1 Vxf3+ 53.Vg2 Vd1+ 54.Vg1 Vd5+ 55.Vg2 Ae4+; B) 44...Af4 45.Vf1 Fh3+] 44...Kxc8! [44...Ffg3 45.Kxe8+ Vxe8 46.hxg3] 45.Vh3 [45.Vxe5 Vxf3+ 46.Şg1 Af4 47.Af6+ Şf7+] 45...Kc2 46.Kd1 Af4 47.Vh6 [47.Vg4 h5 48.Vg5 (48.Kd8+ Şg7 49.Vg5 Kc1+ 50.Fg1 Fc7 fikir Ah3) 48...Ah3!+ 49.Vd8+ Şg7 50.Kd7 Kc1+ 51.Şg2 Af4+ 52.Şg3 Ae6+] 47...Ae6 48.Ag5 [48.Ve3 Fd4! 49.Kxd4 Axd4 50.Vxd4 Vxf3+ 51.Şg1 Kc1+++] 48...Vb7! 49.Ae4 Kxf2 50.Axf2 Vxf3+ 51.Şg1 Fd4! fikir Vf2, Af4 [51...Af4? 52.Kd8+ Şf7 53.Vf8+ Şe6 54.Ke8+ Şd5 55.Vf7+ Şd4 56.Kd8+ Şc3 57.Kd3!+] 52.Kxd4 Axd4 53.Vd2 [53.Vg5 Ae2+ (53...Va8!)] 54.Şf1 Af4 55.Vd8+ Şf7 56.Vc7+ Şf6 57.Vd6+ Şf5+] 53...Vd5 54.Vd3 Af3+ 55.Şh1 Vxd3 56.Axd3 Şf7+ Xa4, Şh1 57.Ab4 [57.Şg2 Ad4 58.Şf2 Şe6 59.Şe3 Şd6 ...Şc4] 57...Ad4 58.Şg2 Şe6 59.Şg3 a5 60.Ad3 Şd5 61.Şf4 Şc4 62.Şe4 Af5 63.Ae5+ Şb3 64.Şd5 Şxa4 65.Şc4 Ae3+ 66.Şd3 Af1 67.Af3 [67.h4 Şb3] 67...Şb3 68.Şe2 Axb2! Siyah nerdeyse mümkün olan her taşını feda etti. 69.Axb2 a4 70.Af3 a3 [70...a3 71.Ad4+ Şb2 72.Şd3 a2 73.Ac2 h5+] 0-1 (Stohl)

Petrosian, T - Vasiukov, E [A16]

Moskova 1956

1.Af3 Af6 2.g3 g6 3.Fg2 Fg7 4.0-0 0-0 5.c4 d6 6.Ac3 Ac6 7.d3 Ah5 8.Kb1 f5 9.Vc2 a5 10.a3 f4 11.b4 axb4 12.axb4 Fg4 13.e3 e5 14.b5 Ae7 15.Ae4 Vd7 16.Fd2 h6 17.Fc3 g5 18.exf4 gxf4 19.Ve2 Ag6 20.Ka1 Kxa1 21.Fxa1 b6 22.Fc3 Vf5 23.Fd2 Şh8 24.Fc1 Ff6 25.Şh1 Ag7 26.Fb2 Ae6 27.Vc2 Vh5 28.Aed2 Ag5 29.Axg5 Fxg5 30.Fe4 Fe2 31.Şg1 f3 32.Ke1 Fxd2 33.Kxe2 Fg5 34.Ke1 Vh3 35.Fxf3 Kxf3 36.d4 Af4 37.gxf4 Fxf4 0-1

Üstadın anlattığı yüzlerce hikaye arasından seçim yapmak kolay değil ama birkaçını aktarmaya çalışalım:

Ben Sağlıklıyım = Ben Özgürüm

Sovyetler Birliği'nde yurtdışı seyahat izni almanın zorluğu malunuz. Olağanüstü yetenekler dahi yanlarında eşlerini götüremiyorlar. Karaciğer rahatsızlığı olan keman virtüözü Oistrakh uzun süreli bir turneler programına başlamadan önce, eşini de birlikte götürmek amacıyla yetkililere başvurur. Olumlu cevap alır almasına ama kimse sorumluluğu tek başına yüklenmek istemez. Oistrakh'a "yazılı olarak başvurun" denir. Viyolonselci Mstislav Rostropovich de aynı günlerde uzun süreli olarak yurtdışına çıkacaktır. Onun da eşini birlikte götürme isteğine "yazılı olarak başvurun" yanıtı gelir. Yetkili kurulun ilk toplantısında her ikisinin yazılı başvurusu ardarda okunur: Oistrakh özetle "Hastayım, karaciğer rahatsızlığım var. Turne programım uzun süre yurtdışında kalmamı gerektiriyor. Bu nedenle eşimin de benimle birlikte gelmesine izin verilmesi..." demektedir. Hemen ardından Rostropovich'in dilekçesi okunur: "Son derece sağlıklı bir insanım, hiçbir rahatsızlığım yoktur. Turne programım uzun süre yurtdışında kalmamı gerektiriyor. Bu nedenle eşimin de benimle birlikte gelmesine izin verilmesi..." Sonuçta Rostropovich de Oistrakh gibi gerekli izni alır ve gidiş o gidiş... Rejim muhalifi gazeteci alexander Soljenitsin'i destekleyen Rostropovich, 1974 yılında eşiyile birlikte ayrıldığı ülkesine dönmez. 1978'de Sovyet yönetimince yurttaşlıktan çıkarılan Rostropovich ve eşi ancak 1990'da yeniden SSCB yurttaşlığına alınırlar.

Tal, M - Vasiukov, E [C99]

SSCB Şampiyonası 1968

1.e4 e5 2.Af3 Ac6 3.Fb5 a6 4.Fa4 Af6 5.0-0 Fe7 6.Ke1 b5 7.Fb3 d6 8.c3 0-0

9.h3 Aa5 10.Fc2 c5 11.d4 Vc7 12.Abd2 Ac6 13.a3 cxd4 14.cxd4 exd4 15.Ab3 Ad7 16.Abx4 Axd4 17.Axd4 Ae5 18.Fd2 Ff6 19.Fc3 Ke8 20.Vd2 Fd7 21.f4 Ac6 22.Ae2 Fe7 23.Ag3 g6 24.Af5 gxf5 25.exf5 Vd8 26.Ke6 f6 27.Vf2 d5 28.Kd1 d4 29.Fe4 Kc8 30.Fe1 Fxe6 31.fxe6 f5 32.Fxf5 Vd5 33.Fg4 Ff6 34.Fd2 Kxe6 35.Fxe6+ Vxe6 36.Vf3 Vd7 37.Ke1 Ke8 38.Kc1 Kc8 39.Ke1 Şh8 40.Vh5 d3 41.f5 0-1

Büyücü Tal'in Uçan Otomobili

Dünya şampiyonlarından Mikhail Tal hakkında anlatılan bazı hikayeler efsanevi şeyler ama yine de gerçekler. Bir böbreği yoktu, diğeri de yok sayılırdı. Ömrü boyunca sağlık problemleriyle boğuştu. Bu kadar sağlıklı bir insanın sinirlerinin bu kadar sağlam olması ise hayret verici. Kritik pozisyonlarda en babayiğit büyükustaların dahi kalp atışları 130-140'a ulaşırken, Tal'in 70 bilemediğiniz 80'i geçmezmiş. Tal ile oynayacak oyunculara "sakın sıra Tal'de iken masada oturma!" diye öğütlerlermiş, "çünkü hangi hamleden çekindiğini anlar ve hemen onu oynar." Aynı oyunda rakipleri saatlerce düşünürken, Tal'in çok hızlı oynamasının sırrı belki de buydu. Ben omuzlara alma olayı sırf bizlere özgü zannedirdim, ta ki BBC'de Şampiyon Tal'in -omuzlara alınma ne kelime-mahşeri bir kalabalık tarafından eller üzerinde adeta uçurulduğunu gösteren bir dökümanter seyredene kadar. Vasiukov, Dünya Şampiyonu unvanı ile Riga'ya dönüşünde halkın Tal'in içinde bulunduğu otomobili kaldırıp bir süre meydanda taşıdığını anlatıyor.

Kafa Oyunu ?

Tal ve Korchnoi turnuva için buldukları Küba'da bir akşam birlikte 'bar' mı desek, 'disco' mu, çerden çöpten, ottan odundan yapıma, pence-resiz, havadar bir yere giderler. Can sıkıntısı için-

deki Tal'i birlikte götürən Korchnoi'un asıl amacı, yurtdışına çıkan oyuncuları yabancılarla yalnız kaldıklarında izleyen Sovyet İstihbaratı'nın dikkatinden kaçmaktır. Çünkü Korchnoi'un yanında Kübalı bir bayan vardır. İkisi uzunca bir süre belki bir saat kadar dans ettikten sonra sıkıntıdan patlayan Tal, Korchnoi'ya sorar: "Abi, biraz da ben dans edebilir miyim arkadaşınla?" "Tabii, ne demek!" Ama dansa başladıktan daha iki dakika geçmeden, Kübalı bayanın sokaktan tesadüfen geçmekte olan aşırı derecede kıskanç eski kocası dışarıdan Tal'i görür ve dolu bir içki şişesini hiç sorgusuz sualsiz Tal'in kafasına indirir. Tal'in kafatası çatlamıştır ve koma halinde hastaneye kaldırılır. Küba hükümeti olayı diplomatik bir sorun olarak ad-deder, söz konusu yer derhal kapatılır ve olayla ilgili ilgisiz birçok kişi tutuklanır. Asıl hikaye bundan sonra başlar: Tal, çatlak kafatası ile turnuvada harikalar yaratır, önüne çıkanı yener, hatta aralıksız 8 galibiyetli bir seri tutturur. Ama alnındaki yarayı ömür boyu taşıyacaktır. Tüm bunlara şaşan Korchnoi ise "keşke o şişeyi kafasına yiyen ben olsaydım!" der.

